

JANINA OLESZAKOWA

PIOTR PAWEŁ WIERZBICKI FLORYSTA POLSKI DZIAŁAJĄCY NA WĘGRZECH

Okres oświecenia przygotował odpowiednie warunki dla szerokiego rozwoju nauk przyrodniczych i budowy podstaw współczesnej botaniki. Warunki, w jakich znalazły się w XIX wieku kraje Europy wschodniej, m. in. Polska i Węgry, sprzyjały jednak początkowo jedynie rozwojowi florystyki. Rozwinęła się ona nie tylko w ośrodkach naukowych szkół wyższych, ale i na prowincji, gdzie działały szkoły średnie. Pracowali w nich jako przyrodnicy zapaleni nauczyciele, umiejący wciągnąć do zbieractwa i zainteresować florystyką duże kręgi młodzieży. Jednym z takich okręgów, który w ciągu dziejów dostarczył nauce polskiej wielu botaników, jest ośrodek Sądecki.

Z tego ośrodka wywodzi się Piotr Paweł Wierzbicki — florysta, ornitolog, mineralog, chemik, aptekarz i lekarz (chirurg), działający głównie na Węgrzech, oraz częściowo w Rumunii. Obecnie zbliża się 125 rocznica jego śmierci zobowiązująca do wspomnienia o nim. Jakkolwiek bowiem mało znany w Polsce, ceniony był przez współczesnych mu botaników Węgier i Austrii jako znawca flor południowo-wschodniej Europy.

Piotr Paweł Wierzbicki urodził się 30. IV. 1794 roku w Starym Sączu. Syn Józefa i Barbary z domu Klimeckiej. Nauki początkowe pobierał prawdopodobnie w Starym Sączu, po czym ukończył gimnazjum w Nowym Sączu. Już od roku 1820 zbierał rośliny wzdłuż Doliny Dunaju. W latach 1821/22 i 1823/24 wykładał technologię chemiczną w Wyższej Szkole Rolniczej w Keszthely. Pomiedzy 1824 a 1828 r. studiował chirurgię i farmację na Uniwersytecie w Peszcie, uzyskując w r. 1827 dyplom chirurga, a w r. 1828 dyplom aptekarza. Jakiś czas pracował jako lekarz państwowej kopalni pod Pesztem, a następnie jako główny lekarz szpitala w Oraviczu w Banacie.

Poza medycyną interesował się botaniką, cały czas zbierając rośliny głównie z okolic Oravicza, Dognasska, Szaszka i Moldova. Jego bogaty zielnik, zawierający około 30000 gatunków roślin z całej prawie Europy, a głównie z Węgier — znajduje się obecnie częściowo w prowincjonalnym austriackim Muzeum Johanneum w Grazu przekazany przez Gustawa von Berg, a częściowo w uniwersytetach w Pradze

i w Budapeszcie. Jego odkrycia florystyczne cenione były na równi z pracami Heuffla i Rochla. Pisał o nim przychylnie N. Jacquin (do Rumego), oraz Sadler w pracy „*Elenchus plantarum in territorio Keszthekyansi a cl. cl. Szenczy, Hutter et Wierzbicky observatorum exmissis cryptogamis*“ (1842). Ze zbiorów jego korzystał G. Galfy i A. Knobloch, a Reinchenbach poświęcił mu nawet jeden gatunek (*Wierzbickiana striata*), który jest synonimem *Arenaria capillata* (Index Kewensis). Z prac jego znane są „*Flora Mosoniensis exhibens plantas phanerogama et Filices Comitatus Mosoniensis*“, (1824); „*Index Florae Comitatus Mosoniensis*“ (rękopis 1842); *Succinta Comitatu Mosoniensis topografia* (rękopis).

Zmarł w czasie epidemii dnia 5. II. 1847 roku w Oraviczu.

LITERATURA

- Halmai J., *Adatok Wierzbicki Péter életrajzához*. Botan. Közlem. 56: 133—134 (1969).
 Pritzel G. A., 1959. *Thesaurus Literaturae Botanicae*. s. 345.
 Bull. Soc. Nat. Mosc. 1885 (1): 84.
 Bot. Zeit. Bd. 5: 359 (1847); Bd. 6:72 (1848).